

احکام این محکمه تا میزان پنجاه تومان قطعی باشد

رئیس - ماده سی و شش قرائت میشود (باین نهج خوانده شد)

ماده سی و شش - محکمه مذکور در ماده سی و چهار را حاکم محل باید بتقاضای کتبی متظلم تشکیل دهد طرز محاکمه و رسیدگی درین محکمه مطابق نظام نامه خواهد بود که شورای دولتی تهیه و بصدقه همایونی موشح شده باشد

رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی (اجازه)

شیخ الاسلام - عرضی ندارم رئیس - درین ماده کسی حرفی ندارد (گفته شد خیر)

پیشنهاد آقای زنجانی قرائت میشود: (شرح ذیل قرائت شد)

پیشنهاد میکنم ماده ۳۶ چنین نوشته شود:

محکمه مزبوره در ماده ۳۴ پس از تقاضای کتبی شاکی در مرکز وزیر متبوع مستخدم متشکی عنه تشکیل یافته و اعضاء را وزیر مزبور تعیین میکند و در خارج مرکز حاکم و در صورت شکایت از حاکم یا اتباع او رئیس عدلیه تشکیل می دهد طرز محاکمه و رسیدگی (الی آخر)

رئیس - ماده ۳۷ مطرح است (بمضمون آتی خوانده شد)

ماده سی و هفت - در موارد ذیل شورای دولتی احکام محاکم اداری و یا تصمیمات اداریرا نقض خواهد نمود:

- ۱- سوء تعبیر قانون
- ۲- تجاوز از حدود صلاحیت و اختیارات
- ۳- نقض قوانین و یا نقض احکام و فرامین و نظام نامه هائیکه بر طبق قانون صادر شده است

رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی (اجازه)

شیخ الاسلام - بنده در یکماده دیگر هم که حالانظرم نیست کدام ماده بوده عرض کردم مطابق اصل هفتاد و دوم یا هفتاد و سوم متمم قانون اساسی در تمام ایران یک محکمه تمیز آنهم در مرکز برقرار میشود. اینجا حضرت والا شاهزاده نصرت الدوله اظهار نمودند که تصمیمات اداریرا تمیزاً نقض خواهد کرد. بنده نمیدانم که این شورای دولتی وقتیکه میخواهد محاکمه کند در حکم چه محکمه ایست. استیناف است؟ تمیز است؟ بیش از یک محکمه تمیز هم که نمیشود در ایران باشد. این است که بنده پیشنهاد کرده ام لفظ تمیزاً حذف شود و در اینجا فقط همان عنوان استینافی باشد. در قانون استخدام اسم آن محکمه را محکمه تجدید نظر گذارده اند حالاهم خوبست برای محکمه که ثانیاً رسیدگی میکند اسم دیگری اختیار

کنند یا فقط بلفظ استیناف قناعت کرده و این کلمه تمیز را از میان بردارند و بانقاطی که مفسرین استیکه این محکمه بجای محکمه تمیز است تبدیل کنند.

رئیس - آقای شیخ رئیس (اجازه)

شیخ رئیس - بنده تصور میکنم با این شدت نظریکه آقای شیخ الاسلام اصفهانی دارند که معتقدند هر جا لفظ تمیز است باید برداشته شود پس باید هر چه لفظ تمیز در کتب نعوی است برداشته شود

آقا، این تمیز چه ربطی به آن موضوع دارد اساساً جریان محاکمات یک ابتدائی و یک استینافی و یک تمیزی دارد و آنماده قانون اساسی که اشاره فرمودید راجع بعدلیه و وسائل حقوقی و جزائست و در اینجا غیر از عدلیه است اسم محاکمه مرتبه اول. محاکمه ادارست و اسم محاکمه مرتبه دوم استیناف است بعد اگر کسی از حکم محکمه استیناف شکایتی دارد باید بمحکمه عالیتری رجوع کند که اسمش تمیز است و میتواند حکم محکمه استینافرا نقض یا ابرام نماید و این محکمه حق رسیدگی در ماهیت دعوی ندارد بلکه فقط میتواند تمیز و تشخیص داده در نتیجه حکم محکمه استینافرا نقض یا ابرام کند باین معنی که اگر یک تصدیق شد بر طبق آن حکم دهد و اگر هم تصدیق نشد رد کند پس این مسئله هیچ منافاتی با اصل قانون اساسی ندارد زیرا آن اصطلاحی است علیحده و این موضوعی است خارج

رئیس - پیشنهاد آقای زنجانی قرائت می شود:

(شرح ذیل خوانده شد)

پیشنهاد میکنم ماده ۳۷ چنین نوشته شود: هرگاه بشورای دولتی شکایتی شود که در تصمیم اداره یا حکم محکمه اداری یکی از امور ذیل واقع شده:

- ۱- سوء تعبیر قانون
- ۲- تجاوز از حدود صلاحیت و اختیارات
- ۳- سوء استفاده از قدرت قانونی
- ۴- نقض قانون یا نقض فرمان و احکام و یا نظاماتیکه بر طبق قانون صادر شده
- ۵- - تمویق انجام اموریکه مراجعه شده عمداً بدون عذر مقبول. شورای دولتی این شکایترا پذیرفته رجوع بسابقه امر و رسیدگی می نماید در هر صورت وقوع یکی از این امور نقض تصمیم یا حکم را بمحل صدور آن باذلیل و تقاضای تصمیم صحیح مینماید

اداره یا محکمه مزبوره تا دهر روز یا نقض آنچه صادر شده و یا اگر دلائلی برای تصمیم خود داشت بشورای دولتی اظهار کند در دفعه دوم هم هرگاه شورای دولتی قانع نشد و اخطار نقض و رفع تمویق کار را نموده اداره یا محکمه باید تصمیم شورای دولتی را قبول کند و هم چنین است هرگاه یکی از این امور در حین رسیدگی با حکام و امور مزبوره در شورای دولتی کشف شود

(ابراهیم زنجانی)

رئیس - بقیه این قانون میماند برای بعد از تنفس هم باید کمیسیونها راجع کمیسیون نظام و خارجه که انتخاب شده اند انتخاب نمایند شیخ رئیس - بنده گمان میکنم اگر جلسه را ختم فرمائید بهتر باشد زیرا انتخاب کمیسیونها خیلی معطلی دارد

رئیس - چون انتخاب کمیسیونها دو ساعت طول میکشد ممکن است جلسه را ختم کنیم.

آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده میخواستم تقاضا کنم اگر آقایان تصویب میفرمایند شرحی بریاست وزراء نوشته شود که ببلدیه امر فرمایند چراغ های برقرار (مثل غیر شبهای ماه رمضان) تا ساعت پنج از شب معمول ندارند و چون در ایام ماه رمضان این چراغها طرف احتیاج مجلس و عموم است تقاضا میکنم ببلدیه امر شود که چراغها را تا نوبت سحر روشن نگاهدارند (گفته شد تصحیح است)

رئیس - دستور فردا: اولاً بودجه مملکتی و ثروقتی ماند بقیه دستور امشب.

(مجلس پنج ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)

رئیس مجلس - موتمن الملك جلسه ۳۶۳

صورت مشروح مجلس ليله دوشنبه ۶ رمضان المبارک ۱۳۴۱ برابر ۳ ثور تنگوز لیل ۱۳۰۲

(مجلس سه ساعت و ربع از شب گذشته بریاست آقای موتمن الملك تشکیل گردید)

صورت مجلس ليله یکشنبه ۲ ثور را آقای امیر ناصر قرائت نمودند

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - آقای حاج میرزا علی محمد را غائب بی اجازه نوشته اند در حالیکه ایشان مریض هستند و بکمیسیون هم اطلاع دادند.

رئیس - با اجازه نوشته میشود آقای آقا میرزا علی کازرونی (اجازه)

آقا میرزا علی کازرونی - بنده پس از تصویب صورت مجلس عرضی دارم

رئیس - صورت جلسه دیگر ایرادی ندارد؟

(گفته شد خیر)

رئیس - دستور امشب بودجه مملکتی است مذاکرات راجع بکلیات است.

آقای شیخ الاسلام اصفهانی (اجازه)

شیخ الاسلام اصفهانی - بنده سالها بود که آرزو مند بودم یکوقت یک بودجه بابک لایحه یا یک کتابچه یا یک دفترتی

به بینم که در آن لایحه جمع مملکت رادر یکطرف و خرج آنرا در طرف دیگر نوشته باشند و در خانه هم باقی در کار نباشد یا مساوی باشد یا لااقل فاضلی داشته باشد.

شکر میکنم خدا را پس از چندین سال آرزو مندی بزیارت یک چنین لایحه نایل شدم یعنی همان قسمی که میخواستم در یک لایحه هم جمع مملکت نوشته شده هم خرجش و یک مبلغی هم فاضل عایدات معین شده است ولی از یک طرف خیلی متأسف هستم وقتی که یک چنین لایحه از طرف دولت تقدیم مجلس شورای ملی شد و رفت بکمیسیون بودجه که رئیس آن کمیسیون حضرت و الا شاهزاده سلیمان میرزا رفیق عزیز بنده هستند که مکرر در مکرر بالای همین کرسی نطق بودجه را تفسیر کردند بجمع و خرج حالا پس از مدتها آرزو مندی بنده و سایرین لایحه کمیسیون که ایشان رئیس آن بوده اند نصف بدنی برگشته است یعنی جمع را حذف کرده اند و حال آنکه مکرر گفته اند که لایحه بودجه باید یکطرفش جمع و یکطرفش خرج باشد و ممکن بود همان قسم خرج که چهار دیواری را معین می کنند جمع چهار دیواری را هم معین نمایند نهایت شرطش فرق میکند یعنی خرج چهار دیواری را شرط کنند تا موقعی که وزارتخانه ها صورت جزء بودجه خودشانرا بمجلس تقدیم نمایند تأذیه نخواهد شد و جمع را هم مینوشتند مطابق صورت جزوی که در سال گذشته دولت گرفته است بگیرد تا تکلیف جزئیات را بمجلس معین نماید و این ترتیب بعقیده بنده بسیار خوب بود یعنی هم میتوانستیم اسم این لایحه را بودجه بگذاریم و هم یک قدمی روبرو تنظیم و رسمیت دادن بجمع مملکت برداشته ایم و هیچ منافاتی هم با قانون تمیزی که در نظر است بمجلس بیاید و بگذرد ندارد به علاوه مخصوصاً در نظرم هست که در قانون تمیزی نوشته شده که در عرض ۵ سال باید تمیزی تمام مملکت ایران شود و عجلالتا نمیشود جمع یک مملکتی بطور هرج و مرج و دلخواه کرد که یک روزی ما خیال داریم یک قانونی برای یک جزو از سی جزو عایدات مملکت بنویسیم و در عرض پنج سال جاری کنیم اینخیال در جزو آمال است این یک مطلب اساسی بود که بنظر بنده رسیده بود و خیلی آرزو مند بودم که یک ترتیبی بشود که این بودجه همان قسمتی که از طرف دولت پیشنهاد شده بود و همان ترتیبی که شاهزاده سلیمان میرزا میفرمودند یکطرف جمع و یکطرف خرج بود ولی بدبختانه حالا که بمجلس برگشته است یکطرفش مفقود شده است و اما مطالبی که راجع باین بودجه دارم دو فقره اش خیلی مهم است یکی مطلبی است که دوسه مرتبه بعرض آقایان رسانده

شکر میکنم خدا را پس از چندین سال آرزو مندی بزیارت یک چنین لایحه نایل شدم یعنی همان قسمی که میخواستم در یک لایحه هم جمع مملکت نوشته شده هم خرجش و یک مبلغی هم فاضل عایدات معین شده است ولی از یک طرف خیلی متأسف هستم وقتی که یک چنین لایحه از طرف دولت تقدیم مجلس شورای ملی شد و رفت بکمیسیون بودجه که رئیس آن کمیسیون حضرت و الا شاهزاده سلیمان میرزا رفیق عزیز بنده هستند که مکرر در مکرر بالای همین کرسی نطق بودجه را تفسیر کردند بجمع و خرج حالا پس از مدتها آرزو مندی بنده و سایرین لایحه کمیسیون که ایشان رئیس آن بوده اند نصف بدنی برگشته است یعنی جمع را حذف کرده اند و حال آنکه مکرر گفته اند که لایحه بودجه باید یکطرفش جمع و یکطرفش خرج باشد و ممکن بود همان قسم خرج که چهار دیواری را معین می کنند جمع چهار دیواری را هم معین نمایند نهایت شرطش فرق میکند یعنی خرج چهار دیواری را شرط کنند تا موقعی که وزارتخانه ها صورت جزء بودجه خودشانرا بمجلس تقدیم نمایند تأذیه نخواهد شد و جمع را هم مینوشتند مطابق صورت جزوی که در سال گذشته دولت گرفته است بگیرد تا تکلیف جزئیات را بمجلس معین نماید و این ترتیب بعقیده بنده بسیار خوب بود یعنی هم میتوانستیم اسم این لایحه را بودجه بگذاریم و هم یک قدمی روبرو تنظیم و رسمیت دادن بجمع مملکت برداشته ایم و هیچ منافاتی هم با قانون تمیزی که در نظر است بمجلس بیاید و بگذرد ندارد به علاوه مخصوصاً در نظرم هست که در قانون تمیزی نوشته شده که در عرض ۵ سال باید تمیزی تمام مملکت ایران شود و عجلالتا نمیشود جمع یک مملکتی بطور هرج و مرج و دلخواه کرد که یک روزی ما خیال داریم یک قانونی برای یک جزو از سی جزو عایدات مملکت بنویسیم و در عرض پنج سال جاری کنیم اینخیال در جزو آمال است این یک مطلب اساسی بود که بنظر بنده رسیده بود و خیلی آرزو مند بودم که یک ترتیبی بشود که این بودجه همان قسمتی که از طرف دولت پیشنهاد شده بود و همان ترتیبی که شاهزاده سلیمان میرزا میفرمودند یکطرف جمع و یکطرف خرج بود ولی بدبختانه حالا که بمجلس برگشته است یکطرفش مفقود شده است و اما مطالبی که راجع باین بودجه دارم دو فقره اش خیلی مهم است یکی مطلبی است که دوسه مرتبه بعرض آقایان رسانده

ام که بنادر و جزایر خوب ایران را کم ندارد نایب‌الحکومه ندارد. نظریه ندارد. معارف ندارد هیچ ندارد. فقط یک شیخ لغتی مثل بنده آنجا هست که مردم را میچاید و چون یک حرفی معاون وزارت فوائد عامه در مجلس گفتند که در بنادر و جزایر جنوب یک مشت ماهیگیر حمال هستند خیلی به بنده برخورد و یک صورتی مرتب کردم و خیلی متأسف هستم که حوصله آقایان کافی نیست که بخوانم (صحیح است) و آن آقای هم که این حرف را زده اینجا نیست که بعضی مبارکشان عرض کنم اینطور که فرمودند نیست بنده در اینصورت بنادر درجه دوم و سوم را نوشته ام محصولاتش را نوشته ام صادرات و وارداتش را نوشته ام و آن قسمتی که ایشان فرمودند نیست و بنادر و جزایر زیادی در خلیج فارس و بحر عمان است که خیلی مورد اهمیت است و بنده می بینم این مبلغی که در این بودجه برای وزارت داخله معین شده مثل آنست که گویا با بنادر و جزایر جنوب را فراموش کرده اند بواسطه اینکه بودجه که در سال گذشته برای وزارت داخله معین شده بود دو میلیون و چهار صد هزار تومان بود (۲۴۰۰۰۰۰) سواي گارد شهری که دو میلیون و دو صد هزار تومان (۲۲۰۰۰۰۰) منظور شده است

بر حسب حدس خیلی صرفه جوئی که وزارت داخله بکنند مانند سال گذشته خودش و گارد شهری را با ۲۲۰۰۰۰ تومان منظم نماید باز سر جزایر و بنادر جنوب بیکلاه می ماند و نه حکم نایب‌الحکومه نه نظریه دارد این مطلبی بود که در این بودجه اسباب نگرانی بنده بود و خیلی از رسقا ممنون می شدم اگر بنده بشارت میدادند که مطلب این قسمی که بنده خیال کردم نیست و امیدواری به بنده بدهند که در هذالسنه وزارت داخله تشکیلات خودش را در بنادر و جزایر جنوب منظم خواهد نمود یک مطلب دیگری که اسباب نگرانی بنده شده این است که بودجه معارف در سال قبل (۱۳۰۰) تومان بوده و امسال (۸۰۰۰۰۰) تومان باسب معارف نوشته اند.

در اینجا انسان خیال میکند که (۱۶۵۰۰۰) تومان بر بودجه معارف مملکت افزوده شده و مسرور میشود ولی قدری که تحقیق می شود معلوم میشود اینطور نیست چنانچه بنده از آقای وزیر علوم تحقیق کردم میفرمایند بودجه معارف قطعه قطعه شده و بین وزارت خانهات تقسیم شده بود یک قسمتش را کمرک برده بود یعنی کمرک وزیر معارف شده بود که قرانظینه درست میکرد و ما اینها را جمع کردیم و این بدن متأسفانه بیاناتی می فرمایند که هم و کناری جمع آوری کرده و رو بهم گذاریم و رو بهم هشتصد هزار تومان شده است و یک مبلغ جزئی بر معارف امسال اضافه کرده

اند و این خیلی اسباب نگرانی است که برای اهالی ایالات و ولایات ایران امسال که سال سوم مجلس شورای ملی است ۱۶ یا ۱۷ هزار تومان برای معارف بودجه نوشته باشند در صورتی که مبلغی که خود اهلانی ایالات و ولایات برای معارف می دهند خیلی بیش از اینهاست اگر اینها هم بیک توضیحی بنده بدهند که اسباب آسایش خاطر بنده بشود خیلی ممنون میشوم که ببینیم آیا در این بودجه یک چیزی برای معارف ایالات و ولایات اضافه شده است یا خیر.

مطلب دیگر راجع بودجه وزارت خارجه است بودجه وزارت خارجه در سال قبل ۹۳۳ هزار تومان بود و از این مبلغ ۱۷۲ هزار تومان اعتبار موقت بود ۱۴۰ هزار تومان هم باسب کار گذاریهای موهوم بود که نمی دانم در کجاست شاید چند تا باشد و بقیه که بودجه سال گذشته وزارت خارجه میشد ۶۲۱ هزار تومان بود و امسال ۸۵۰ هزار تومان نوشته اند و مبلغ ۲۲۹ هزار تومان بر مبلغ سال گذشته اضافه شده و بنده تصور میکنم اگر آقایان همراهی و مساعدت نمایند و صلاح بدانند چون وزارت خارجه دستگامش خیلی زیاد است و اتومبیل موهوم خیلی دارد مثلا سیصد تومان برای کابینه نوشته اند در صورتیکه شاید در سالده یا کم هم صادر و واردش نباشد و اگر ۲۲۹ هزار تومان را اضافه ننمایند و این مبلغ را صرف کارخانه آدم سازی مملکت بنمایند و جزو بودجه معارف بکنند بهتر است و بهانه هم پیش نیاید که بگویند امروز خود فلانی میگوید تازه بودجه جمع و خرج مملکت معین شده است و الحمد لله باقی ندارد بعد خودش میگوید بودجه معارف کم است غیر اینطور نمیگیریم عرض میکنم از آن زیادی هابردارید و خرج کم هابکنید.

این بود مطالبی که بنظر بنده رسیده بود :

رئیس - آقای متمدن السلطنه (اجازه)

متمدن السلطنه بنده با غالب بیانات آقای شیخ الاسلام مخالف بودم ولی حتی الامکان خود داری میکردم که در جواب فرمایشات ایشان اظهار مخالفت نکنم اما متأسفانه نظر با همیتی که بودجه مملکت دارد ناچارم جواب فرمایشاتشان را عرض کنم

بنده انتظار داشتم چون ایشان جزو موافقین دولت هستند فوق العاده موافقت نمایند و همانطوریکه بیان فرمودند چون نظریات شاهزاده سلیمان میرزا در این رابرت کمیسیون بودجه تأمین شده و شامل جمع و خرج هر دو است بیشتر از همه قبول نمایند ولی متأسفانه بیاناتی می فرمایند که هم موافقین دولت وهم اشخاصیکه در کمیسیون بودجه زحمت کشیدند آنها را تصدیق نمیکنند و دلسرد میشوند.

مهم فرمایند راپورتیکه کمیسیون بودجه تهیه کرده است یک بودجه نصف شده است یا همانطور که بودجه ایت ثیل اصطلاح شده بود بودجه چهار دیواری ایشان هم بودجه هذالسنه تنگوزئیل را بنصف تنه تعبیر کردند و حال آنکه اینطور نیست این لایحه هم دارای جمع است هم داوای خرج اگر بود راپرت مراجعه نمایند ملاحظه خواهید فرمود که کاملاً در این راپرت متذکر ارقام جمع هم شده اند در نتیجه تذکر بارقام جمع است که خوشبختانه تشخیص داده شده است چه در رده هذالسنه اضافه دارم متأسفانه ایشان راپرت را ملاحظه نکردند و فرمودند متأسف هستم که چرا در راپرت کمیسیون بودجه قید نشده که جمع هذالسنه را مثل سنه ماضیه بکنند شاید تصور فرموده اند اگر کمیسی در مملکت بشود یک تأثیری در جمع خواهد کرد اینجا ایرادی به آقای شیخ الاسلام وارد نمیکنم زیرا تصور کرده اند کمیسی در مالیاتهای غیر مستقیم هم تأثیر دارد و حال آنکه اینطور نیست قانون میزری راجع مالیات مستقیم است و آنهم معلوم نیست که امسال در مملکت بوقوع اجری گذشته شود یا نشود البته مالیاتیکه رئیس کل مالیه صورت داده دولت هم تصدیق کرده و در کمیسیون بودجه هم صورتش هست مالیاتهای قانونی و معمول به مملکت است که در سنه ماضیه گرفته اند و در هذالسنه تنگوزئیل هم خواهند گرفت پس این اعتراض شما وارد نیست

راجع به بنادر توضیحاتی دادند که حکومت و نظمی و عدلیه و معارف و سایر تشکیلات در آنصفت نیست این قسمت را هم بایشان اعتراض نمیکنم زیرا ممکن است آقای شیخ الاسلام به آن صفحات مسافرت نکرده باشند ولی آقایانی که بعد در جنوب مسافرت کرده اند مطلع هستند که اینطور نیست و در غالب بنادر جنوب مخصوصاً در محرمه که بنده آنجا بودم تشکیلات و اداراتش کاملاً مرتب است و دولت در آنجا یک خادم خدمتگداری مثل سردار اقدس دارد و نسبت ببوشهر هم گمان میکنم نمایندگان بوشهر کاملاً اطلاعات داشته باشند و فرمایشات جناب عالی در بنادر گمان میکنم تا یکدرجه مخالف مصلحت باشد و ممکن است بدون جهت اشخاص خدمتگذار در نتیجه این بیانات دلسرد شوند

راجع بودجه وزارت خارجه که می فرمایند سال گذشته ۹۰۰ هزار تومان بوده و ۲۰۰ و چند هزار تومان کار گذاری های موهوم اضافه شده بود حالا مبلغی بر بودجه سنه ایت ایل اضافه شده اینطور نیست و کار گذاریهای وزارت خارجه یک معارج موهومی نیست و اگر کمیسیون بودجه دقت نکرده بود وصحت آنها را تصدیق نمیکرد این اقلام را قلمداد نمیکرد علاوه مذاکره

در این موضوع در موقمش باید بشود یعنی در موقمش بودجه تفصیلی مجلس می آید در ماده ۳ راپرت کمیسیون قید شده است که این اعتبارات تصویب می شود ولی پرداخت آن موقوف به آن است که بودجه تفصیلی مجلس تقدیم شود و پس از مراجعه با اجازه ثانوی مجلس بپردازند بنا بر این امروز نمی شود وارد در اقلام جزء شد و مطابق اطلاعاتی که دولت و کتیر میسر بود کمیسیون بودجه اظهار کردند نماینده بودجه که جناب عالی می فرمایند نصف شده است برای این است که وزارتخانه ها در حدود این ارقام بودجه های تفصیلی خودشان را معین نمایند و اگر این بودجه اعتباری امشب تصویب نشود ممکن است هر یک از وزارتخانه ها یک اعتباراتی علاوه بر آن میزانیکه وزارت مالیه در نظر گرفته است (و در حدود عوائد مملکتی نوشته است و توانسته است بوزارت خانه ها برساند) مطالبه نمایند و در نتیجه علاوه مطالبه کردن وزارتخانه ها و موافقت نکردن د کتیر میسر بود بودجه های تفصیلی حاضر نشود ولی اگر آقایان موافقت نمایند که بدون مذاکره این ارقام اعتباری امشب تصویب شود مطابق تعهدی که رئیس مالیه دولت نمایند تا بعد بودجه تفصیلی را بنویسند کمیسیون بودجه قدیم را خدایا بمرزدهوز باقی است برای این که آن بودجه ها را تمام نمایند و یکصورت مفصلی نوشته شد و برای هر وزارت خانه یک بودجه مرتب و معین کردند حالا تازه بودجه وزارت خانه ها را بطور اعتبار قرار داده اند چگونه بنده میتوانم بودجه اعتباری را بدهم ؟ با این که ۲ سال از عمر مجلس گذشته و برای هر یک از وزارتخانه ها بودجه مفصلی معین شده و حقوق هر کسی معین شده حالا باز بیائیم بودجه اعتباری که یک هیئتی نوشته اند و نوشته اند و بنده بآن هیأت اعتماد ندارم رأی بدهم ؟

چطور میتوانم پس از آنکه یک بودجه تفصیلی نوشته شده و بعد از این حکم صریح که حافظ حقوق ملت هستند بنشینند و نظر بکنند که این معارج و این پولها که با صرف می شود اینجا موردی است که قانون اساسی باحق والاستحقاق بنمایند گمان اجازه میدهد که نظر بنمایند و ببینند این پولها بچه مصرف میرسد مسلم است ما از طرف ملت نماینده هستیم و باید در جمع و خرج مملکت نظارت کنیم

عرضم این است اگر بنده بخوام در این موضوع بسط کلام بدهم موافقین دولت تصور فرمایند که من باب (این که بنده با دولت مخالف هستم این عریض را میکنم غیر در این راه نیست) بنده که وکیل ملت هستم و باید امشب در ریش این کرسی رأی بدهم که ۲۳ میلیون پول را یک دولتی بخرج برساند (هر کس میخواهد باشد) ناچارم با عقیده ای که دارم و با قسمی که خورده ام و باحق نظارتی که دارم عریض خود را عرض کنم

مادر تحت این قانون اساسی و کیل هتتم و در اصل ۲۰ همین قانون اساسی می نویسد (بودجه هر یک از وزارت خانه ها باید در نیمه آخر هر سال از برای سال دیگر تمام شده ۱۵ روز قبل از عید نوروز حاضر باشد) امشب شب ۳ شورا است و یک ماد کسری از این سال میگذرد اول مجلس هم نیست که بگوئیم چون این مجلس متعقب شده است بهفت سال دوره فترت و وزراء هر کاری که در شان خواسته است کرده اند حالا سال نو

بودجه نو کیل نو هر چه هست از نو و ما هم یک قیام و قعود رأی بدهم ؟ خیر حالا آن موقع نیست حالا ۲ سال از عمر مجلس میگذرد و بودجه اعتباری بعد از آن فترت گذائی و آن خرابی و بدبختی که برای مملکت ما تهیه بود آن وقت مجلس چهارم در اولین وهله ناچار بود آنصورت عظیم بیچته را بنا بر فرمایش آقای شیخ الاسلام نسبت بموارد و معارج و آنصورتی که وزراء بمیل و اراده خودشان درست کرده بودند از برای اینکه جرخ های مملکت را بچفت بودجه اعتباری چهار دیواری را تصویب نمایند تا بعد بودجه تفصیلی را بنویسند کمیسیون بودجه قدیم را خدایا بمرزدهوز باقی است برای این که آن بودجه ها را تمام نمایند و یکصورت مفصلی نوشته شد و برای هر وزارت خانه یک بودجه مرتب و معین کردند حالا تازه بودجه وزارت خانه ها را بطور اعتبار قرار داده اند چگونه بنده میتوانم بودجه اعتباری را بدهم ؟ با این که ۲ سال از عمر مجلس گذشته و برای هر یک از وزارتخانه ها بودجه مفصلی معین شده و حقوق هر کسی معین شده حالا باز بیائیم بودجه اعتباری که یک هیئتی نوشته اند و نوشته اند و بنده بآن هیأت اعتماد ندارم رأی بدهم ؟

چطور میتوانم پس از آنکه یک بودجه تفصیلی نوشته شده و بعد از این حکم صریح که حافظ حقوق ملت هستند بنشینند و نظر بکنند که این معارج و این پولها که با صرف می شود اینجا موردی است که قانون اساسی باحق والاستحقاق بنمایند گمان اجازه میدهد که نظر بنمایند و ببینند این پولها بچه مصرف میرسد مسلم است ما از طرف ملت نماینده هستیم و باید در جمع و خرج مملکت نظارت کنیم

عرضم این است اگر بنده بخوام در این موضوع بسط کلام بدهم موافقین دولت تصور فرمایند که من باب (این که بنده با دولت مخالف هستم این عریض را میکنم غیر در این راه نیست) بنده که وکیل ملت هستم و باید امشب در ریش این کرسی رأی بدهم که ۲۳ میلیون پول را یک دولتی بخرج برساند (هر کس میخواهد باشد) ناچارم با عقیده ای که دارم و با قسمی که خورده ام و باحق نظارتی که دارم عریض خود را عرض کنم

وزارت خانه مرتب و مدیران مرتب معارج معین معارف معین تازه می گویند بیائید و بودجه اعتباری رأی بدید چگونه و بچه دلیل میشود بودجه اعتباری رأی بدیم که یک هیئتی که بنده با عقیده ندارم مصرف برساند آنها می هم که عقیده دارند چرا بودجه تفصیلی را نمیخواهند که بدانیم در بودجه تفصیلی چه کرده اند ؟ مأمور به اصفهان روانه مینمایند بهای ۴۰۰ تومان در صورتی که سابقه عملش خوب نیست بودجه تفصیلی را بیآورند تا بگوئیم یک مأموری که سابقه عملش در وزارت مالیه است دوسه هت ماهی شصت چهار صد تومان باوندید کو بودجه تفصیلی تا این حرفها را بزنیم !! و بر آقایان معلوم کنیم که چه عملیاتی واقع شده چطور شده است که کمیسیون بودجه راپرت را داده است و حال اینکه بنده تصور میکردم این کمیسیون خیلی جدیت خواهند کرد و نخواهند گذاشت یک صورت اجمالی بجاس بیاید چطور میشود بموارد و معارج و آنصورتی که وزراء بمیل و اراده خودشان درست کرده بودند از برای اینکه جرخ های مملکت را بچفت بودجه اعتباری چهار دیواری را تصویب نمایند تا بعد بودجه تفصیلی را بنویسند کمیسیون بودجه قدیم را خدایا بمرزدهوز باقی است برای این که آن بودجه ها را تمام نمایند و یکصورت مفصلی نوشته شد و برای هر وزارت خانه یک بودجه مرتب و معین کردند حالا تازه بودجه وزارت خانه ها را بطور اعتبار قرار داده اند چگونه بنده میتوانم بودجه اعتباری را بدهم ؟ با این که ۲ سال از عمر مجلس گذشته و برای هر یک از وزارتخانه ها بودجه مفصلی معین شده و حقوق هر کسی معین شده حالا باز بیائیم بودجه اعتباری که یک هیئتی نوشته اند و نوشته اند و بنده بآن هیأت اعتماد ندارم رأی بدهم ؟

اشخاص بد سابقه را در ادارات وارد نمایند و سابقه آنها رسیدگی کنند و مواجب گزاف باشخاص بد سابقه ندهند آنوقت بودجه اعتباری پیشنهاد ننمایند اگر بودجه تفصیلی بود حقایق بر تمام آقایان معین میشد که چطور میتوانند باین بودجه تفصیلی رأی بدهند این است که بنظر باین مقدمات و نظر به نص صریح قانون اساسی که ما در تحت آن قانون قسم یاد نموده ایم نمی توانیم به بودجه اعتباری رأی بدیم باید بودجه تفصیلی بجاس بیاید که آقایان از جزئیات آن مستعضر شده بدانند چه پولی است که داده میشود و کجا صرف میشود

مثلا ما صبح که از خواب بیدار می شویم نگاه میکنیم چقدر پول داریم اگر مقصد باشیم میگوئیم چقدر پول داریم و چقدر باید خرج کنیم البته راجع بجمع و خرج کنیم البته راجع بجمع و خرج مملکت بطریق اولی باید دقیق شویم مگر مملکت خانه ما نیست مگر ما وکیل ملت نیستیم مگر ما نباید معارج مملکت را بدانیم ؟ دولت برای کی بودجه مینویسد ؟ برای خودشان مینویسد یا برای اینکه مجلس شورای ملی در آن رأی بدهم ؟ مجلس شورای ملی چطور میتواند

بیک امر مجهولی رأی بدهد بنده عرض میکنم بودجه ای که در کمیسیون بودجه سابق گذشته است بیآورید فصل بفصل ماده بماده آنرا بگذرانند و بودجه اعتباری بعد از دو سال مضحکه است این بود عریض بنده دیگر عرضی ندارم

رئیس - آقای اقبال السلطان (اجازه)

اقبال السلطان - خلاصه اشکال آقایان معقوب این بود که چرا بودجه اعتباری به مجلس تقدیم شده بود بودجه تفصیلی تقدیم نشده خاطر آقایان مسبق است که وزارت خانه ها بودجه های تفصیلی خودشان را برای وزارت مالیه فرستاده اند و این بودجه را که فرستاده اند خلاصه همان بودجه تفصیلی است فقط چیزیکه سبب شد که بودجه های تفصیلی را رد کردند این بود چون حقوقی که برای اجزاء و اعضاء ادارات معین شده بود مطابق قانون استخدام نبود باین جهت رد کردند تا اینکه حقوق هر یک را مطابق قانون استخدام معین نموده و بجاس تقدیم نمایند و برای اینکه وزارت خانه ها میزانی در دست داشته باشند که بودجه خودشان را در آن حدود معین کنند این بودجه اعتباری را به مجلس تقدیم کردند در سال گذشته هم اگر شاهزاده سلیمان میرزا فریادی کردند که باید بودجه تفصیلی بجاس بیاید حق داشتند زیرا در سال گذشته قانون استخدام نبود یک میزانی برای حقوق اجزاء معین نبود و وزراء بمیل خودشان برای اجزاء حقوق معین می کردند ولی امسال قانون استخدام در دست آنهاست و نمی توانند از آن قانون تعصی و تجاوز کنند علاوه بنده تصوری کنم امسال اصلا نباید آقایان اصرار داشته باشند که بودجه تفصیلی بجاس بیاید زیرا هیچ نتیجه از بودجه تفصیلی نخواهیم گرفت بودجه تفصیلی را در سال گذشته میخواستیم برای اینکه حقوق زیادی با جزاء داده نشود ولی امسال قانون استخدام وضع کرده ایم و برخلاف آن نمی توانند رفتار کنند و اگر حضرت عالی بودجه تفصیلی را از این جهت میخواهید که یک مقدمه اجزاء زیاد بدانید یا یک اداره را بخواهید از بین ببرید گمان می کنم اینکار هم خارج از وظیفه ما باشد که بتوانیم در تشکیلات وزارتخانه ها مداخله کرده باشیم (همه بین نمایندگان)

اینطور نیست وظیفه مجلس است و میتواند دخالت کند

اقبال السلطان - شما نمی توانید مداخله کنید فقط می توانید حدی برای آنها معین نمایدید در اینکه بودجه خودشان را مطابق معین بودجه معین نمایند ولی نمی توانید بگوئید این وزارتخانه معین نمی خواهد یا اینکه فلان اجزاء لازم نیست و گمان می کنم این ترتیب ازوظائف خود آنهاست و از روی احتیاجات اداری شان معین خواهند

کرد و اینکه میفرمایند بیک امر مجهولی رأی بدیم بنده عرض میکنم امر مجهولی در بین نیست چون مبلغ هر یک از وزارت خانه ها معین شده است و مخصوصاً با بودجه سال سابق هم آشنا هستید و میدانید برای وزارتخانه چه مآخذ معین شده و علت تمویق تقدیم بودجه تفصیلی بواسطه اینست که تعین تکلیف اجزاء با قانون استخدام قدری اسباب اشکال برای وزارت خانه پیدا تولید کرده و از قراری که اطلاع پیدا کرده یکی دو وزارت خانه بودجه هایشان را بر طبق قانون استخدام مرتب کرده اند و فقرب بجاس خواهد آمد بملازم مطابق ماده سوم همین لایحه شما بوزارت خانه حق نمی دهید که پولی خرج نماید مگر اینکه بودجه تفصیلی خودشان را بجاس تقدیم نمایند وقتی که بودجه تفصیلی بجاس آمد آنوقت حق دارند از این اعتبار بر دارند و معارج کنند و امروز حق معارج با آنها داده نشود

رئیس - آقای سهام السلطان (اجازه)

سهام السلطان - آقای شیخ الاسلام فرمودند که کمیسیون صورت جمع را بجاس نفرستاده و فقط صورت خرج را فرستاده است در صورتیکه اگر در مقدمه لایحه ملاحظه فرمایند ذکر شده چون کمیسیون در جمع نمی توانست دخل و تصرف کند دولت از روی هادایت سنوات گذشته تخمین معین کرده چون صورت او را طبع و بین آقایان نمایندگان توزیع شده بود کمیسیون مجدداً لازم نمانست آن قسمت را طبع و توزیع بنمایند در مقدمه بودجه چنانچه آقایان ملاحظه بفرمایند خلاصه آن نوشته شده که بعضی میرسانم

خلاصه جمع و خرج مملکتی از قراری است که ذیل بعرض میرسانم

عایدات مملکتی بیست و سه میلیون مطابق ریزی که از نظر نمایندگان گذشته است تخمین شده و معارج موافق ریزی که ذیل تقدیم می شود بیست و دو میلیون و بیست و دو میلیون نهصد و سوهفت هزار و هشتصد و پنجاه و دو تومان است و مبلغ شصت و دو هزار و صد و چهل و هشت تومان فاضل آمده است این در واقع صورت خلاصه اش بوده و صورت جزء آن چون از طرف دولت طبع و توزیع شده بود

کمیسیون مجدداً لازم ندانست طبع و توزیع نماید اشاره ای که در راپورت شده همان صورتی است که از طرف دولت تقدیم مجلس شده و از نظر آقایان گذشته و در قسمت خرج چون چند قلم تغییرات پیدا کرده بود البته مجدداً طبع و توزیع شده بود راجع بودجه جزء هم فرمودند در ماده ۳ ملاحظه فرمایند نوشته شده که تا بودجه جزء هم تقدیم مجلس نشده وزارت خانه ها نمی توانند چیزی دریافت نمایند

قسمت میخراستم بکنم که آیا ماده اول که مشتمل بر ۲۰ جزء است جزء مطرح میشود.

رئیس - بلی سابقاً هم اینطور بوده و همیشه بهین ترتیب رای داده میشد.

آقای آقامیرزاعلی (اجازه)

(گفتند شد - نیستند)

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - نسبت به این قسمت عرضی ندارم.

رئیس - آقای حائری زاده مخالفند.

حائری زاده - بلی بنده سئوالی داشتم.

زیرا بودجه اعتباری سنه ماضیه را که بنده مراجعه کردم دیدم کمتر از این میزان بود میخواستم از آقای مخبر سئوال کنم.

به بینم علت زیاد شدن بودجه در بارچه بوده؟ در جمادی الثانیه ۱۳۲۹ بودجه دربار سلطنتی که از تصویب مجلس گذشته (۳۰۹۲۶۳) تومان و کسری معین شده است و یک صورت جزئی هم برای آن معین شده بود که ممکن است حالا خیلی از آن ها وجود خارجی نداشته باشد.

در سنه ماضیه بنده بعرض مجلس رسانیدم امسال هم خواستم عرض کنم باین حال علت اینکه بودجه دربار اضافه شده چیست؟ و بهلاوه برای چه بودجه امسال نسبت بسال گذشته هم فرقی کرده است؟

مخبر - بودجه که در سنه ماضیه برای دربار ولایت عهد تصویب شد جزء عداست یک قسمت آن که در اول سال جزء بودجه اعتباری تصویب شده است از قرار ماهی سی هزار تومان برای دربار بود دیگر لایحه یکصد و بیست هزار تومان بود که اخیراً در آخر سال تصویب شد که اضافه بر سنه ایت ثل ماهی ده هزار تومان بود و در این بودجه مبلغ چهل هزار تومان مأخذ گرفته شده و تفاوتی که بنظر آقای حائری زاده رسیده از این جهت است و در واقع چیزی زیادتر از تصویب سال گذشته نیست زیرا یک قسمت آن اول تصویب شده و یک قسمت آن در آخری این دو قسمت که با هم جمع شود با همین مبلغ مطابقت میکند اما نسبت به بودجه ولایت عهد یا رسال از قرار ماهی ده هزار تومان تصویب شده بود امسال بر حسب پیشنهاد دولت کمسیون ۱۴ هزار تومان تصویب کرد قانون که حاصل شده از این جهت است.

رئیس - آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - بنده بتوضیحی که حضرت والا دادند قانع نشدم چهارصد و هشتاد هزار تومان سال گذشته بوده صد و بیست هزار تومان هم این اواخر مجلس تصویب کرد این ششصد هزار تومان میشود و این جا ششصد و پنجاه هزار تومان و کسری

است. بنده نمی دانم این اضافه برای چیست؟

رئیس - رای گرفته میشود بجزء اول بمبلغ (۶۵۴) هزار تومان. آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند.

(عده کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. قسمت دوم.

(بشرح ذیل خوانده شد)

۲ - کابینه سلطنتی - پیشنهادی دولت ۱۹۴۰۰ تصویب کمسیون ۱۴۷۰۰

رئیس - آقای شیخ الاسلام (اجازه)

شیخ الاسلام اصفهانی - بنده عرضی ندارم.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده هم عرضی ندارم.

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده هم عرضی ندارم.

رئیس - رای میگیریم به قسمت دوم بمبلغ چهارده هزار و هفتصد تومان آقایانی که تعقیب میکنند قیام فرمایند.

(عده قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. قسمت سوم که راجع بمجلس شورای ملی است میماند تا موقعی که بودجه مجلس تصویب شود (قسمت چهارم بمضمون ذیل قرائت شد)

۴ - اعلیحضرت محمدعلی میرزا - پیشنهادی دولت (۷۵۰۰۰) تصویب کمسیون (۷۵۰۰۰)

رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی.

شیخ الاسلام - بنده عرضی ندارم.

رئیس - آقای امیرزاعلی کازرونی (اجازه)

آقامیرزاعلی کازرونی - بنده حقیقاً هر چه تصور میکنم یکوجهی برای دادن این پول نمی بینم بنده نمیدانم چرا بایستی سالی هفتاد و پنج هزار تومان پول داده شود و درازا چه چیز است و برای چه منفعتی است و ملت از دادن این پول چه استفاده میکند؟ آنگاه یک مملکت فقیر و بی بضاعت با این احتیاجی که سرتاسر آنرا فرا گرفته و باید افراد اهالی آن قناعت فوق العاده اختیار کنند و در اکل و شرب و پوشش هم قناعت کنند تا خرابیها اصلاح شود بچه مستند ما باید سالی هفتاد و پنج هزار تومان آریه کنیم.

اگر چنانچه بنده میدانم راه معاش محمدعلی میرزا منحصر بهمین هفتاد و پنج هزار تومان بود و پنجاه هزار تومان و کسری

آدم برای تهیه اوزام شئونانش مقداری لازم دارد شاید رای میدادم لیکن گمان میکنم سواى هفتاد و پنج هزار تومان ایشان عایدی شخصی هم داشته باشند.

(بعضی گفتند اینطور نیست)

کازرونی - بهلاوه برای ایشان هفتاد و پنج هزار تومان زیاد است اگر چنانچه خواسته باشند یک رعایتی هم کرده باشند بملاحظه خودشان بیست بلکه بملاحظات دیگر است نهایت بنده عقیده دارم بیست و پنج هزار تومان داده شود زیرا بنده هر چه فکر میکنم یک دلیلی برای دادن این هفتاد و پنج هزار تومان نمی بینم.

مخبر - بنده گمان میکنم بهترین باشد که وقت مجلس را مشغول بمباحثه در این موضوع نکنیم البته عقاید مختلف و هر کدام در جای خود محترم است و تصور میکنم آقای کازرونی یا رسال در موقعی که این مسئله مطرح بود تشریف داشتند و هنوز فراموش نغرموده اند دلالی که برای دادن این پول لازم است اقامه شود آنروز مفضلاً طرح و بحث شد و اگر هم تصور میکنند باید از این مبلغ کسر شود پیشنهاد فرمائید.

البته مجلس حکمیت خواهد کرد.

رئیس - آقای شیخ الرئیس (اجازه)

شیخ الرئیس - عرایض بنده گفته شد.

رئیس - آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - بنده مکررات رایز دوست ندارم و سال گذشته که در این مجلس مذاکره شد بنظر بنده نیست که یک اداله اقامه شده باشد جز اینکه در آن موقع آقای مشیر الدوله رئیس الوزراء وقت از مجلس خواهش کردند و مجلس هم پذیرفت بنده آنروز قانع شدم حالا هم قانع نیستم زیرا ما باید یک فرقی بین خادم و خائن بگذاریم باید حیثیات مملکت مشروطه ایرانرا حفظ کنیم بایستی پادشاه آنها را که بملکت خیانت کردند و با این اساس مبارزه کرده اند و یک روزی بقدرت اجنبیان اقداماتی کرده اند بدهیم سال گذشته فقط آقای مشیر الدوله از مجلس خواهش کردند.

محمد هاشم میرزا - کی خواهش کردند.

حائری زاده - اوله که ما را قانع کند اقامه نشد بنده عقیده ندارم باین قبیل اشخاص حقوقی از خزانه مملکت داده شود و مخالف هستم.

مخبر - بنده یقین دارم همه آقایانی که آنروز رای دادند برای قبول خواهش نبود عقیده یک نفر و کیل ولو بخواهش یک نفر رئیس الوزراء نباید تغییر کند با آقای حائری زاده هم در آن مورد چنانچه عرض

کردم بحث نمیکنم و تصور هم نمیکنم بحث جائز باشد و تشخیص ایشانرا هم در قضیه خدمت و خیانت نسبت بهم را قاطع نمی دانم و رأی که آقایان بدهند قاطع تر خواهد بود.

جمعی گفتند مذاکرات کافی است و بعضی گفتند کافی نیست.

رئیس - آقایانی که مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمائید.

(عده کثیری قیام نمودند)

رئیس معلوم میشود کافی است (پیشنهاد آقای کازرونی بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که باعلیحضرت محمد علی میرزا سالی بیست و پنج هزار تومان داده شود.

رئیس - توضیحی که ندارد؟

کازرونی - بنده مقام سلطنت را مقدس میدانم و عقیده ای بر طبق تسمی که یاد کرده ام بایستی با تمام قوت قدرتی که دارم در حفظ این اساس خدمت بنام همین دلیلی خانواده سلطنت را هم محترم میدانم و این بیست و پنج هزار تومانی که بنده پیشنهاد کرده ام از این راه است که بنده علاقه سلطنت را نسبت بمملکت بیشتر از علاقه خودم میدانم.

رئیس - آقای مستد السلطنه (اجازه)

مستد السلطنه - بنده باین پیشنهاد کاملاً مخالفم و چون نمی خواهم در این موضوع مذاکره کنم فقط به ندادن رای قناعت میکنم.

رئیس - رای میگیریم بمبلغ هفتاد و پنج هزار تومان آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمائید.

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد قسمت پنجم (بشرح ذیل خوانده شد)

۵ - ریاست وزراء و مخارج هیئت وزراء و کابینه:

پیشنهادی دولت پنجاه و شش هزار هشتصد و ۷۶ تومان. تصویب کمسیون پنجاه و چهار هزار و یکصد و هفتاد تومان.

رئیس - آقای امیرزاعلی (اجازه)

آقامیرزاعلی کازرونی - بهترین راه دخلی که ما باید برای مملکت خودمان در نظر بگیریم جلوگیری از افراط است. شما نسبت بخدمت و ضمانت مناط نیست پس تصدیق هم درست نیست.

بنده عرض میکنم هر کس مجلس را توپ بست خیانت کرد هر کس از آدیخواها را زنجیر کرد خیانت کرد هر کس برداشت دستخط کرد که مشروطیت نباشد خیانت کرد بچطور میشود همچو کسی را خائن دانست.

مخبر - آقای آقا سید یعقوب اظهارات بنده را تمبیر بیک سوء تفاهم عمدی کردند و میل داشتند این اظهارات را بفرمایند و بنده هم مانع نیستم که عرایض بنده باعث شود که ایشان این اظهارات را بفرمایند بنده

در موضوع حقوق مذاکره کردم و در موضوع اینکه باید این را داد یا ندادند نقطه نظر خبط و خیانتی عرض کردم دادن و ندادن این حقوق با تشخیص عقیده یک نفر قاطعیت پیدا نمیکند والله نمیخواهم بحث در قضایای دیگر بکنم و احتراز دارم و هر موقتی که خواستم دفاع کنم مطلب را طوری میکنم که بطول نینجامد و اگر ایشان بخواهند در این موضوع وارد شوند بنده ایشانرا ممکن است مراحه دهم بآن عرایض آنروز خود که پادشاه یک مملکت را هم اگر بیک اساس ملی خیانت کرد از نقطه نظر ملت میشود بقتل هم رساندولی این مربوط بحقوق نیست امروز اعلیحضرت در صورتیکه محمد علی میرزا هستند و قرار دادی بایشان بسته اند و در مقابل املاکی از ایشان گرفته شده و در صورتیکه امروز پدر پادشاه مملکت شماست که قسم خورده اید حفظ حیثیات او را بکنید نباید درسیر این قضایا بحث نمائید مقصود بنده از این اظهارات این بود

آقای آقا سید یعقوب که میخواستند از اظهارات بنده استفاده کنند بهتر این بود که در مورد دیگری این اظهارات را مقرر نمودند.

رئیس - رای میگیریم به پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب.

آقایانیکه پیشنهاد ایشانرا قابل توجه میدانند قیام فرمائید.

(چند نفری قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه نشد.

رای میگیریم بقسمت چهارم بمبلغ هفتاد و پنج هزار تومان آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمائید.

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد قسمت پنجم (بشرح ذیل خوانده شد)

۵ - ریاست وزراء و مخارج هیئت وزراء و کابینه:

پیشنهادی دولت پنجاه و شش هزار هشتصد و ۷۶ تومان. تصویب کمسیون پنجاه و چهار هزار و یکصد و هفتاد تومان.

رئیس - آقای امیرزاعلی (اجازه)

آقامیرزاعلی کازرونی - بهترین راه دخلی که ما باید برای مملکت خودمان در نظر بگیریم جلوگیری از افراط است. شما نسبت بخدمت و ضمانت مناط نیست پس تصدیق هم درست نیست.

بنده عرض میکنم هر کس مجلس را توپ بست خیانت کرد هر کس از آدیخواها را زنجیر کرد خیانت کرد هر کس برداشت دستخط کرد که مشروطیت نباشد خیانت کرد بچطور میشود همچو کسی را خائن دانست.

مخبر - آقای آقا سید یعقوب اظهارات بنده را تمبیر بیک سوء تفاهم عمدی کردند و میل داشتند این اظهارات را بفرمایند و بنده هم مانع نیستم که عرایض بنده باعث شود که ایشان این اظهارات را بفرمایند بنده

این ۵۴ هزار تومان را خوبست در راه معارف و مسازف لازمه که اسباب سعادت و رفاهت ملت میشود خرج کنیم.

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - موافقم.

رئیس - بفرمائید.

حاج شیخ اسدالله - البته خود آقای کازرونی تصدیق می کنند که کابینه ریاست وزراء اعم از این که رئیس الوزراء استیرا احراز کند یا نکند لازم است و خودش ترتیباتی دارد اگر اساساً منکر رئیس الوزراء بشوند مطلبی است ولی بعد از قائل شدن بر رئیس الوزراء باید لوازمش را هم معتقد باشید چه از حیث کابینه و چه سایر چیزهایی که متعلق باین مقام است.

(جمعی گفتند مذاکرات کافی است)

رئیس - رای میگیریم باین قسمت ۴۱۷۲ و ۵ تومان. اشخاصیکه تصویب می نمایند قیام فرمائید.

(اغلب نماندگان برخاستند)

رئیس - تصویب شد. مابقی می ماند برای بعد از تنفس.

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید.)

رئیس - آقای کازرونی پیشنهاد کرده اند جلسه ختم شود.

(گفته شد صحیح است)

رئیس - خوبست من بعد آقایان سر وقت تشریف بیاورند زیرا اول ماه مبارک می بینید جلسات بیش از یک ساعت و نیم طول نمی کشد.

پیشنهادی هم دیشب آقای تدین فرمودند ولی چون بنده دیدم مستلزم خرج است باید بتصویب مجلس برسد و بقیام و قعود هم باشد.

پیشنهاد آقای تدین قرائت میشود (بمضمون ذیل خوانده شد)

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی - پیشنهاد میکنم که از طرف مجلس با آقای رئیس الوزراء نوشته شود که بیلدیه دستور دهند که کلیه چراغ های برق شهر در لایالی ماه مبارک رمضان تا نوپ سحر روشن باشد.

رئیس - مخالفی ندارد؟ آقای شیخ الاسلام.

(اجازه)

شیخ الاسلام - عقیده بنده این است اگر آقایان صلاح بدانند قبلاً توضیحاتی از دولت بخواهند که مبادا موانع داشته باشد و رای مجلس بهدر برود. عقیده بنده اینست که از دولت قبلاً سئوالی بشود که این مسئله مانعی دارد یا نه و بعد رای داده شود.

رئیس - آقای امیرزاعلی.

(اجازه)

تدین - اولاد پیشنهاد بنده عرض کرده ام بر رئیس الوزراء نوشته شود زیرا تا اکنون ریاست بلدیه مطابق معمول خارج بارئیس دولت بوده باین جهت بنده پیشنهاد

آقایان تصدیق می فرمایند که این مسئله مستلزم خرج کمی نیست چون نه تنها این روشنائی منحصر بمجلس است بلکه باید در زیر تو این که مجلس می خواهد یکساعت یا بیشتر روشن باشد تمام خیابانها روشن باشد معلوم نیست این ضرر بکدام تعدیل میشود. باید اول در اطرافش مطالعه کرد.

این پیشنهاد منحصرأ برای این شده که مجلس شبی یکساعت اضافه محتاج بروشنائی بود و بنده گمان می کنم چندان ازومی نداشته باشد.

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده اساساً موافقم باین که در ماه مبارک چراغ برقهها تاضیح روشن باشد ولیکن نسبت بقسمت رای مجلس خواستم ببینم مقصود از این رای چیست زیرا این خرجی است راجع ببلدیه که آنگاه خود یکصورت جمع و خرج دارد که هنوز مجلس در آن نظر نکرده حال خصوص این قسمت را تصویب کند تصور میکنم ازومی نداشته باشد فقط باید اداره بلدیه خاطر نشان کرد که ماه مبارک چراغش را تاضیح روشن نماید والا عقیده بنده اینست که رای مخصوصی برای روشنائی صحیح نیست دیگر بسته بنظر آقایانست.

رئیس - آقای نجات (اجازه)

آقامیرزاعلی محمد نجات - بنده خواستم عرض کنم بخصوص ماه رمضان نباید گفت چراغ روشن باشد خوبست همیشه باشد و اگر از طرف مجلس چیزی نوشته میشود برای همیشه بهتر است.

رئیس - آقای شیخ الرئیس (اجازه)

شیخ الرئیس - البته مسئله لزوم چراغ در ماه رمضان مسلم است و این که آقای نجات می فرمایند همیشه باشد ماهیته آمد و شد ندارم. آموخده ما در ماه رمضان است ولی بنده نمی توانم اشکال آقای حاج شیخ اسدالله را در کم و نونی دانم این طرح قانونی است که آقای تدین پیشنهاد کرده اند باید چنانچه دیگر است.

تا اکنون که سابقه نداشته است. آیا تذکر بدولت است یا چیز دیگر؟ بنظر بنده که اینطور نیست چون از طرف دولت پیشنهاد نشده و چون مسئله خرج است ما نمی دانیم از چه راه می توانیم بپذیریم خوبست آقای تدین توضیح بدهند که داخل کدام قسمت نظامنامه می شود تا بنده رای بدهم.

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - اولاد پیشنهاد بنده عرض کرده ام بر رئیس الوزراء نوشته شود زیرا تا اکنون ریاست بلدیه مطابق معمول خارج بارئیس دولت بوده باین جهت بنده پیشنهاد

کردم بشخص رئیس دولت نوشته شود چون سمت ریاست بلدیه را دارند از طرف مقام ریاست باید بلدیه اخطار شود که چراغ هائی که در تحت بلدیه است و در معابر و خیابانها اداره میکنند تاضیح روشن باشد طبیعی است وقتی اینطور شد تمام کارخانه باید کار بکنند و در ضمن مجلس هم مستقیماً با کارخانه چراغ برق طرف است و البته استفاده خواهد کرد و چون کارخانه تا سحر کار خواهد کرد. اینکه در اینجا پیشنهاد شد از نقطه نظر مجلس بود والا بلدیه از تمام سکنه شهر عواضش میگیرد و مجبور است وسایل راحت مردم را فی حد ذاته تهیه نماید یکی از آن موافقی که ناچار باید این کار را بکنند شهای رمضان است. آن چراغ هائی که در روشن باشد و مجلس هم چون با کارخانه طرف است استفاده میکند.

رئیس - رای میگیریم باین پیشنهاد. آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمائید.

(عده کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. موقع جلسه آتیه شب چهارشنبه دو ساعت و نیم از شم گذشته دستور هم بقیه دستور امشب و بودن مجلس خواهد بود. آقای مستشار السلطنه

مستشار السلطنه - حالا که مجلس بروشنائی اهمیت میدهد بنده دو سه جلسه هم تقاضا کردم که لایحه روشنائی جزء دستور شود اگر آقایان تصدیق میکنند جزء دستور جلسه آتیه شود.

رئیس - هنوز رای ترش نرسیده آقای حاج میرزا مرتضی (اجازه)

حاج میرزا مرتضی - بنده چندی قبل سئوالی از آقای وزیر مالیه کرده بودم و امشب چون موقع گذشته است میخواستم استدعا کنم آقای وزیر مالیه در اول جلسه بعد تشریف بیاورند و برای جواب سئوال حاضر شوند.

رئیس - آقای وزیر مالیه برای مسئله بودجه که خواهند آمد همان وقت سئوال فرمائید.

آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده عرض میکنم اعضای کمسیون قوانین مالیه معین شده و مخبرش امشب معین میشود خوبست قانون معیری را که خیلی اهمیت دارد جزء دستور بفرمائید.

رئیس - بفرمائید بعد از بودجه جزء دستور باشد؟

حاج میرزا عبدالوهاب - بلی.

رئیس - اگر وقتی باقی ماند جزء دستور میشود.

آقای نصرت الدوله (اجازه)

نصرت الدوله - در موضوع دستور شب چهارشنبه بنده خواستم استدعا کنم بودجه وزارت امور خارجه از بابت پارسل که راپرتش هم طبع شده اگر آقایان تصدیق کنند بعد از بودجه هذمه السنه مطرح شود .

چون از طرف وزارت خارجه اظهار میشود که فوق العاده در عسرت و زحمت هستند و حقوق مامورین فوق العاده مسکوک و سرحد شمال داده شده و چون بودجه تصویب نشده حالیه بآنها نمیدهد اگر آقایان تصویب بفرمایند خیر کمیسیون راجع به بودجه وزارت خارجه بعد از بودجه هذمه السنه جزم دستور شود .

رئیس - آقای آقامیرزا علی (اجازه)

آقامیرزا علی کازرونی - کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات راپرت راجع به یک نفر وکیل برای بحرین راداده بنده خواستم استدعا کنم در جلسه آتی جزو دستور شود چون خیلی محتاج به مذاکره نیست .

رئیس - آقای آقاسید یعقوب (اجازه)

آقاسید یعقوب - بنده راجع به پوشنائی مجلس عرضی داشتم تمام شد
رئیس - آقای سردار مخم (اجازه)

سردار مخم - بنده يك سئوالاتی از وزارت مالیه دارم مدتی است صورت آنرا هم تقدیم کرده ام اطلاع هم داده شده اگر اجازه می فرمائید چون حاضر هستند سئوال نمایم .

(بعضی گفتند مذاکرات کافی است بماند برای جلسه آتی)

سردار مخم - چون اجازه فرمودید مرخص میشوم و این هم لازم است بقدر پنج دقیقه بیشتر مذاکره ندارد
رئیس - مجلس که مخالف نیست - بفرمائید .

سردار مخم - سئوال بنده از وزارت مالیه در دو موضوع است که در اساس حکم واحد دارد در زمان استبداد بنام سر باز محلی از هریالت و ولایتی یکمده - برای خدمات لشکری میگرفتند از قزوین و افشاریه قزوین هم یکمده که تقریباً ۳ فوج بود میدادند و برای کمک باین سر باز برای هر سر بازی از محل يك خروار گندم در سال بنام خانواری داده میشد برای اینکه سر بازی که در سفر و مشغول خدمت بود تا يك اندازه از برای معاش آسوده باشند از اول دوره مشروطیت این ترتیب سر باز گیری بکلی از هم جای ایران متروک و موقوف شد و در قزوین هم بکلی از بین رفت در ده سال پیش حکومت آنوقت اینطور مقتضی دیدند که يك نلک از آن سر باز قدیم را دومرتبه بگیرد اهالی قزوین هم از آنجائی

که همیشه مطیع بوده و هستند قبول کردند یکی دو سال هم ذوات خواست اینکار را بکنند بعضی مواقع پیدا شد که اینهم پیشرفت نکرد و در همان وقت که میخواستند يك نلک برقرار کنند در عرض يك خروار گندم خانواری قرار گذاشتند ۹ تومان بدهند آنهم که بکلی از بین رفت و مقدر نشد که ترتیبی برای اینکار داده شود .

حالا از چند ماه باین طرف از طرف اداره مالیه از مالکین و رعایای قزوین و افشاریه و خرقان با کمال جدیت مطالبه خانواری معموله در زمان استبداد رامیکنند در حالیکه نه سر بازی در میان است و نه باین نام در این مدت ۱۷ سال مشروطیت چیزی داده شده و رعایای قزوین و افشاریه و خرقان در تلگرافخانه قزوین و اوج مختصی هستند و عده دیگر هم در صحرا متواری هستند و عرایض متعدده و مکرر بمقام هیئت دولت و مقام مقدس مجلس شورای ملی و بهر جایکه تصور میکردند شاید عرایضشان پیشرفت نماید عرض کرده اند که این خانواری موسوم زمان استبداد برای اینکار داده شده است گویا آقای وزیر مالیه اطلاع نداشته باشند که این مالیات را از چه اشخاص میخواهند بگیرند بنده برای اطلاع عرض میکنم رعایاییکه ۳ ماه است در اطراف قزوین با علف و یونجه اعاشه میکنند از آنها مطالبه میکنند در چندی قبل يك جعبه نان برای نمونه از خرقان قزوین بمجلس فرستاده اند و میگویند گندمی را که در زمان استبداد بنام سر باز از ما مطالعه می کنند معاش ما این است يك قطعه که بنده بدهان گذاشتم گندم و جو که نداشت يك قدری ارزن و يك چیزها بود بنده ندانستم چه بود نمونه آن نان در کمیسیون عرایض حاضر است آقای وزیر مالیه ممکن است به اداره مالیه قزوین دستور بدهند رفع این ظلم را بکنند زیرا این سر باز امروز وجود ندارد و به آن ترتیب قشونگیری نمیشود بنده گمان میکنم هیچ صورتی ندارد بطور خانواری زمان استبداد از رعیت گرفته شود خوبست دستور بدهند که بیش از این بیچاره ها را ازیت و آزار نکنند عرض دیگر بنده راجع باضافه مالیاتی است که در موقع فترت بچند یارچه ازدهات تحمیل شده در دوره فترت تصمیم گرفتند که در تمام ایران يك ممیزی قانونی کرده باشند ابتدا از قزوین شروع کرده باشند و امتحان کنند به بیده پیشرفت دارد یا خیر یکمده را معین کردند و بقزوین فرستادند و ماهی ۶۰۰ تومان برای آنها مخارج معین شد که به مالیه قزوین حواله کردند که متعرض مردم نشوند حالا آن ۶۰۰ تومان را چطور گرفته اند از موضوع عرض من خارج است زیرا گمان میکنم نتیجه نداشته باشد حالا عرض میکنم از تمام قزوین بمیل خودشان ممیزی کردند در سه چهار بلوک رفتند و در

هر بلو کی سه چهار قطعه آنرا ممیزی کردند از جمله آن بلوکات بلوک دو دانگه قریه ضیاء آباد و ساوج و شا کین و حسین آباد معروف بحسین آباد سادات را بقول خودشان ممیزی کردند و يك مالیات کزافی بآنها تحمیل کرده اند و از آن ساعت هر چه رعایا و مالکین داد و فریاد میزدند کسی بعرض آنها نمیرسد بلکه همه ساله باین نام مأمور می آید و رسیدگی میکند و مبلغی هم به آن بدبختها صدمه میرسد

خواستم عرض کنم حالا که اول سال است این اضافه مالیات را مالیه میخواهد بآنها تحمیل کند و حواله بدهد و این بیچاره ها هر روز عریضه عرض میکنند و کسب تکلیف میکنند آیا ممکن است وزیر مالیه بمالیه قزوین دستور بدهند که این اضافه مالیات را که بتصویب مجلس نرسیده است عجالاً موقوف بدارند تا قانون ممیزی از مجلس بگذرد و بر حسب سابقه که شروع هر کاری از قزوین میشد خوبست شروع این کار را هم از قزوین بکنند و هر چه مطابق قانون ممیزی معین شد البته اطاعت میکنند این مالیاتهای را که مجلس تصویب نکرده و بمیل خودشان برقرار کرده اند بمردم تحمیل نکنند و در آن ممیزی که شده در بعضی جاها ۵۰ خروار را هشت خروار نوشته اند در صورتیکه هیچ موضوع نداشته حالا در موقع ممیزی جدید معلوم خواهد شد

وزیر مالیه - موضوعی که راجع به بنیچه است چون بنیچه از قدیم معمول بوده مالیه هم همانطور رفتار کرده و اگر تخفیفی باید بشود منظور شود البته باید بتصویب مجلس باشد زیرا نتیجه هیچوقت در مملکت موقوف نشده و راجع بممیزی دهات هم گمان میکنم از قزوین که نزدیکتر بمحل است شروع خواهد شد و رفع شکایت اهالی میشود (بعضی گفتند صحیح است)

سردار مخم - خیر صحیح نیست ممیزی بعد از اینکه بشود ابتدا مربوط باین مالیات غیر قانونی که دو سال است میگیرند نیست رعیت فریاد میزند ندارد بنده عرض میکنم این مالیات که بتصویب مجلس نرسیده منحصرأ بچند نقطه تحمیل شده عجالاً موقوف مطالبه بدارند تا قانون ممیزی اجرا شود در مسئله سر باز گیری هم جواب نفرمودند و این بیچاره رعایا هم منظور در بیابان قربانی مأمور مالیه که در خانهای آنها نشستند بشوند بنده عرضی ندارم والا گمان میکنم کافی است

وزیر مالیه - راجع بشیرا عرض کردم اگر تخفیف است باید مجلس منظور کند و راجع بممیزی هم چون مالیات سرخرمن گرفته میشود تا سرخرمن هم گمان میکنم ممیزی قانون شروع شود (بعضی گفتند صحیح است)

مجلس شش ساعت و ربع از شب گذشته ختم شد

رئیس مجلس موتمن الملک